



Mosambik

Od roku 2007 do roku 2014 se meziroční přírůstek HDP držel na 7 %. Ekonomická růst se v roce 2018 pohyboval na úrovni 3,5 % a v roce 2019 se očekává mírné zrychlení na 4 %. Z důvodu omezení přístupu k financování nebyla příliš podpořena zemědělská aktivita místních farmářů a těžební průmysl jakožto hnací síla mosambické ekonomiky rostl pomalu a odrážel mírně rostoucí cenu uhlí. Pozitivními vyhlídkami do budoucna jsou projekty na těžbu zemního plynu. Míra inflace v zemi značně kolísá a v roce 2018 se jí povedlo mírně snížit na 6 %. V zemi žije více než 30 mil. obyvatel a HDP na obyvatele přesahuje 481 USD. Běžný účet platební bilance je dlouhodobě deficitní.

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Růst HDP (%)	3,8	3,7	3,5	4,0	4,0	4,0
HDP/obyv. (USD)	379	426	481	501	519	535
Míra inflace (%)	19,2	15,3	6,0	5,7	5,2	5,0
Nezaměstnanost (%)	–	–	–	–	–	–
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-4,3	-2,8	-2,7	-7	-10,7	-15
Populace (mil.)	28,8	29,5	30,3	31,2	32	32,8
Konkurenceschopnost	133/138	136/137	133/140	–	–	–
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	–	–	–

Odhad Mezinárodního měnového fondu

Zdroj: MMF, OECD, SB, WEF

- ▶ Mosambik se v únoru 2018 připojil k dohodě o ekonomickém partnerství (EPA), kterou má EU s vybranými zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství (SADC).
- ▶ V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se Mosambik umístil na 133. pozici ze 140 srovnávaných ekonomik a dle OECD je stupeň exportního rizika 7/7.



Vývoz ČR do Mosambiku 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
3603	Zápalnice; bleskovice; roznětky nebo rozbušky; zažehovače; elektrické rozbušky	22 381	48,9	3 589	523,6
8471	Zařízení pro automat. zpracování dat a jejich jednotky; snímače ap.	9 510	20,8	4 188	127,1
6309	Obnošené oděvy a jiné výrobky	2 169	4,7	2 289	-5,2
8544	Izolované dráty, kabely aj. izolované el. vodiče vláken	1 919	4,2	364	427,2
7308	Konstrukce jn. a části a součásti pro použití v konstrukcích, ze železa, oceli	1 754	3,8	–	–
9619	Hygienické vložky a tampóny, dětské pleny	1 452	3,2	788	84,3
8517	Přístroje pro vysílání, přijímání hlasu, obrazů ap. dat	1 224	2,7	1 334	-8,2
8473	Části, součásti a příslušenství strojů psacích, počítačích	917	2,0	760	20,7
9403	Ost. nábytek a jeho části a součásti	675	1,5	–	–
3926	Ostatní výrobky z plastů a výrobky z ostatních materiálů čísel 3901 až 3914	667	1,5	23	2 800,0
Celkem TOP 10		42 668	93	13 335	220,0
Celkem vývoz		45 728		33 341	37,2

zdroj: ČSÚ



Dovoz ČR z Mosambiku 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
7601	Hliník surový (neopracovaný)	577 745	84,1	1 129 247	-48,8
2401	Tabák nezpracovaný i tabákový odpad	101 988	14,8	17 027	499,0
5308	Příze z vláken textilních i rostlinných	1 726	0,3	–	–
6204	Kostýmy, šaty, sukně, kalhoty ap., dámské, dívčí	1 264	0,2	126	903,2
7103	Drahokamy, polodrahokamy i opracované apod.	953	0,1	1 498	-36,4
6104	Kostýmy, šaty, sukně ap. dámské, dívčí pletené	689	0,1	405	70,1
2504	Tuha přírodní (grafit)	634	0,1	–	–
0810	Ovoce ostatní čerstvé	396	0,1	132	200,0
0306	Korýši živí, čerství, vaření, chlazení, zmrazení ap.	287	0,0	31	825,8
8517	Přístroje pro vysílání, přijímání hlasu, obrazů ap. dat	283	0,0	21	1 247,6
Celkem TOP 10		685 965	100	1 148 487	-40,3
Celkem dovoz		686 789		1 157 942	-40,7

zdroj: ČSÚ



Příležitosti pro český export

► **Důlní, těžební a ropný průmysl**

Mosambik je bohatý na nerostné suroviny a v roce 2012 byly objeveny v severní části země v provincii Cabo Delgado obrovské zásoby zemního plynu odhadované na 450 mld. kubických metrů. Mosambik má tak potenciál se stát čtvrtým nejvýznamnějším vývozcem zkapalněného plynu na světě. Nejvýznamnějšími zahraničními investory jsou italská ENI a americký ExxonMobile, které se aktuálně připravují na těžbu a na výstavbu stanic na výrobu zkapalněného plynu Další významnou surovinou je uhlí, které představuje jednu z hnacích sil mosambické ekonomiky. Těžba uhlí dosud stojí na metodách povrchových skrývek a zájem je o těžební techniku a vybavení pro povrchovou těžbu, buldozery a nákladní automobily, rypadla, pásové dopravníky apod. Vedle uhlí se v Mosambiku těží grafit, těžké písky, zlato a drahé kameny (např. rubíny). Příležitosti pro české společnosti jsou v podobě dodání strojů a vybavení pro povrchovou těžbu a zapojení se tak do činností mezinárodních investorů, kteří v této oblasti působí.

► **Energetický průmysl**

Z pohledu energetiky je mnoho příležitostí, protože není zcela využit energetický potenciál země. V současné době z 90 % převažují vodní elektrárny a zbývajících 10 % spadá na tepelné elektrárny se spalováním nafty, 2 paroplynové a jedna s kombinovaným cyklem. Elektrárna s kombinovaným cyklem začala operovat v roce 2018 a představovala japonskou investici. Velkou nevýhodou Mosambiku je zastaralá přenosová soustava, existují 3 sítě – sever, střed a jih, které nejsou mezi sebou propojené a jakmile dojde k odstávce, tak trvá i několik týdnů, než se situace vyřeší. Je potřeba systém nejen zmodernizovat, ale také rozšířit a budovat nové výrobní kapacity zejména ve středu a severu země. V tomto ohledu se rozvíjí rozvojové projekty ze strany EU a dalších mezinárodních institucí, kam se mohou české společnosti zapojit a dále přichází zahraniční investoři, kteří zakládají nové projekty a poptávají různé technologie a vybavení. Delegace EU plánuje i v roce 2019 řadu projektů na výstavbu malých vodních elektráren ve středu země a vyhlašuje za tímto účelem tendry, kam se mohou přihlásit české firmy.

► **Obranný průmysl**

Bezpečnost a územní integrita je jednou z priorit mosambické vlády, a to i s ohledem na stále probíhající útoky na místní obyvatele v severní části země v provincii Cabo Delgado. V důsledku dluhové krize je však problémem nedostatek finančních prostředků a efektivní řešení nastalé situace. Země potřebuje zmodernizovat svou obrannou a bezpečnostní techniku (zmodernizovat a nakoupit letadla, nákladní vozidla, vybavení pro vojáky, bezpečnostní systémy apod.), výcvik letců a pozemního personálu a celkově zlepšit úroveň svých ozbrojených složek.

► **Vodohospodářský a odpadní průmysl**

Mosambik se potýká s nedostatkem pitné vody z důvodu klimatických změn, které se projevují střídáním období sucha, rozsáhlých záplav a cyklon. Sucho se projevuje zejména na jihu země, kde roste poptávka po inovativních řešeních na odsolování vody. Ve zbytku země je problém se znečištěnou vodou a hledá se řešení pro energeticky nezávislé a finančně nenáročné technologie na její čištění. V plánu mosambické vlády je zajištění pitné vody, vody pro zemědělskou a potravinářskou činnost, sanitace venkovských

oblastí, prevence proti znečišťování vody a ochrana ekosystémů, zmírnění následků přírodních katastrof a snížení rizika proniknutí solného roztoku do ústí řek. V této oblasti se také angažují mezinárodní instituce jako je Africká rozvojová banka a Světová banka, které financují dlouhodobé programy na zajištění dostupnosti pitné vody v chudých venkovských oblastech.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Nejdůležitější sektor mosambického hospodářství (cca 30 % HDP). Intenzifikace zemědělství a přechod od samozásobitelství k modernějším metodám pěstování plodin je základní prioritou vlády. Převážná většina zemědělské činnosti je vykonávána ze strany venkovských farmářů, kteří pracují manuálně či pomocí dobytka a nemají v převážné většině finanční prostředky na nákup nové technologie. Zájmem vlády je proto přilákat zahraniční investory, kteří by investovali či mezinárodní instituce, které prostřednictvím svých projektů by mohly rozvíjet dané činnosti. Prioritními oblastmi pro Mosambik jsou chov drůbeže na maso a na vejce, pěstování tropických plodin (říká se, že Mosambik má v této oblasti největší potenciál ze všech zemí SADC), chov hovězího dobytka a pěstování rýže. Na tyto prioritní projekty je stát ochoten poskytnout půdu zdarma a dále zajistit nulové clo a vrácení daní. Před konečným rozhodnutím o uskutečnění investice je také zásadní prozkoumat, zda v daném místě nehrozí záplavy či se často nemění klimatické podmínky.

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Důlní, těžební a ropný průmysl	HS 7304 - Trouby, trubky a duté profily, bezešvé, ze železa (jiného než litiny) nebo z oceli
	HS 8408 - Motory pístové, vznětové, s vnitřním spalováním
	HS 8414 - Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory aj.
	HS 8428 - Ost. zvedací, manipulační, nakládací nebo vykládací zařízení
	HS 8429 - Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem
	HS 8431 - Části a součásti jeřábů, vozíků, buldozerů, fréz aj.
	HS 8459 - Obráběcí stroje pro vrtání, vyvrtávání, frézování ap., ne soustruhy
	HS 8467 - Ruční nástroje a nářadí, pneumatické, hydraulické nebo s motorem
	HS 8704 - Motorová vozidla pro přepravu nákladu
Energetický průmysl	HS 7305 - Ost. trouby a trubky > 406,4 mm, ze železa nebo oceli
	HS 8303 - Pancéřové, zpevněné sejfy, trezory, dveře a bezpečnostní schránky ap. výroby
	HS 8410 - Vodní turbíny, vodní kola a jejich regulátory
	HS 8501 - Elektrické motory a generátory (kromě generátorových soustrojí)
	HS 8502 - Elektrická generátorová soustrojí a rotační měniče
	HS 8532 - Elektrické kondenzátory, pevné, otočné nebo dolaďovací
	HS 8533 - Elektrické rezistory, jiné než topné rezistory
HS 8535 - El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. > 1 000 V	

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Energetický průmysl	HS 8536 – El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. < 1 000 V
	HS 8537 – Tabule, panely, ovládací stoly, pulty, skříně a. základny pro el. ovládání
	HS 8538 – Části přístrojů k ochraně ap. obvodů, rozvaděčů aj.
	HS 8544 – Izolované dráty, kabely aj. izolované el. vodiče vláken
	HS 8547 – Izolační části pro el. stroje; elektroinstalační trubky
Obranný průmysl	HS 8802 – Ost. letadla (například vrtulníky, letouny); kosmické lodě
	HS 9302 – Revolvery a pistole, jiné než čísel 9303 nebo 9304
	HS 9303 – Ost. střelné zbraně ap. zařízení využívající ke střelbě výbušné náplně
Vodohospodářský a odpadní průmysl	HS 8414 – Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory aj.
	HS 8421 – Odstředivky, odstředivé ždímačky; stroje k filtrování, čištění kapalin nebo plynů
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 1107 – Slad i pražený
	HS 1210 – Chmelové šišťice, čerstvé, sušené ap.; lupulin
	HS 5909 – Textilní hadice k čerpadlům ap. hadice, též s armaturou nebo příslušenstvím z jiných materiálů
	HS 8414 – Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory aj.
	HS 8432 – Stroje a přístroje pro zemědělství, zahradnictví a lesnictví ap.
	HS 8438 – Stroje pro přípravu, výrobu potravin nebo nápojů



Příležitosti pro rozvojovou spolupráci

Kategorie vyspělosti země: LIC

Mosambik je rozvojová země jižní Afriky. Přestože v posledním období zažívá ekonomický růst, má to pouze omezený dopad na redukci chudoby. Tento fakt potvrzují i demografické ukazatele, jako střední délka života a dětská úmrtnost, která patří k nejvyšším na světě. Mosambik se potýká s malárií, HIV, a nízkou gramotností dospělých činící 56 %. Index lidského rozvoje (HDI) patří k nejnižším na světě (je na 178. místě ze 187 zemí). Po vleklé občanské válce má Mosambik za sebou dvě dekády míru. Zajímavostí a současně také velkou příležitostí je fakt, že současný prezident Filipe Nyusi studoval v České republice.

► Sektor zemědělství

Rozvoj zemědělství je jednou z hlavních priorit mozambické vlády, která je ukotvena ve Strategickém plánu pro zemědělský rozvoj PEDSA (2010–2019). Cílem vlády je zajistit potravinovou bezpečnost, zvýšit zemědělskou produkci a zajistit udržitelné nakládání s půdou a vodními zdroji. Soukromý sektor hraje

klíčovou roli, zapojení místních malých farmářů a vytvoření dodavatelských řetězců je příležitostí pro zahraniční investory.

► Sektor těžebního průmyslu

Ekonomiku pohání hlavně prodej nerostných surovin – především uhlí z povrchové těžby v pánvi Tete a zemního plynu, který by se měl od roku 2018 zpracovávat v jednom z největších komplexů na zkapalňování plynu na světě. Mosambické povrchové doly založené na jednoduché ruční práci dělníků má postupně vystřídat hlubinná těžba, která si žádá sofistikovanější stroje. Na podporu těžby běží v Mosambiku rozsáhlý program Mozambique Mining and Gas Technical Assistance, který je plánován do roku 2020 a náklady činí zhruba 60 mil. USD. Projekt má za cíl posílit kapacitu a řízení těžby.

► Sektor vody a sanitace

Mosambik má jednu z nejnižších spotřeb vody na světě. Tu nezpůsobuje pouze nedostatek srážek, ale i nedostatečná infrastruktura, špatná správa vodních zdrojů či nedostatečné nakládání s odpadními vodami. Na tento stav reagují opatření, jejichž cílem je krom výše zmíněného konsolidovat výkony zásobování vodou a zvyšovat pokrytí jak ve velkých městských centrech, tak v malých městech. Jedním z konkrétních projektů je Mozambique Water Services and Institutional Support. Díky investicím spolu s institucionálními podpůrnými aktivitami v rámci projektu se významně zlepšilo pokrytí a kvalita vody pro téměř milion obyvatel Mosambiku. Na tento projekt bude navazovat Water Services & Institutional Support II, který byl schválen v březnu 2016. Tento program bude fungovat do roku 2022 a je do něj alokováno 150 mil. USD.

Příležitostí pro rozvojovou spolupráci v Mosambiku využili zástupci českého soukromého sektoru i za podpory Programu B2B České rozvojové agentury. V Mosambiku realizovali své podnikatelské záměry v oblasti vody a sanitace, zejména se zaměřením na přenos technologie odsolování a úpravy vody.

► Sektor zdravotnictví

Situace v mozambickém zdravotnictví má velký prostor pro zlepšení. Průměrná délka života při narození je pouze 50 let, řada občanů trpí podvýživou a zakrněním, malárie způsobuje třetinu úmrtí, přes 11 % obyvatel je nakaženo virem HIV. Mosambik pracuje na zvýšení dostupnosti lékařské péče skrze budování nových zdravotních center, dále zajištění vody a elektřiny pro zdravotní střediska, vzdělávání pracovníků pro zdravotnictví a jejich motivaci k práci i v mimoměstských oblastech. Snaží se primárně bojovat s šířením malárie, dětskou a mateřskou úmrtností a tuberkulózou. Mosambik připravuje národní investiční plán pro zlepšení zdravotnického sektoru. Hlavní cíle zdravotnického sektoru jsou ukotveny ve Strategickém plánu zdravotnického sektoru (2014–2019).

Zdroj dat: <http://www.worldbank.org>